

21.2.2002

1451/4/00

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijä Harri Sintonen

VASTAAMINEN OMAISTEN PYYNTÖÖN SAADA JÄLJENNÖKSET POTILASASIAKIRJOISTA

1 KANTELU

A pyytää 12.6.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa selvittämään äitinsä B:n hoidon tasoa --- terveyskeskuksen vuodeosastolla ja --- kaupungin --- vanhainkodissa. Hän arvostelee sitä, ettei saanut terveyskeskuksen ylilääkäriltä kirjallista vastausta kirjallisesti esittämiinsä kysymyksiin eikä pyytämiään jäljennöksiä asiakirjoista.

Terveyskeskuksessa järjestetyssä neuvottelussa A ei kertomansa mukaan myöskään saanut vastausta kysymykseensä, oliko hänen äitinsä hoito vanhainkodissa ollut asianmukaista, koska äidille oli terveyskeskuksessa jouduttu antamaan ravinto suonensisäisesti. Hän kysyy myös vanhainkodissa tapahtuneen kaatumisen syytä ja sen jälkeen annetun hoidon asianmukaisuutta.

3 RATKAISU

3.1 B:n hoito

Selvitysten mukaan B oli kaatunut 23.1.2000 tullessaan vauhdikkaasti huoneestaan. Vasemman olkapään aristuksen vuoksi hänet oli viety --- terveyskeskuksen päivystykseen, josta hänet lähetettiin Peijaksen sairaalan päivystykseen. Röntgenkuvassa todettiin olkavarren pirstaleinen murtuma. Potilaan terveydentilan vuoksi olkavarren hoidoksi valittiin kipsaus ja hänet siirrettiin terveyskeskukseen 25.1.2000. B:n perussairauden dementian vuoksi kipsiä jouduttiin uusimaan ja korjaamaan useita kertoja ja 28.3.2000 olkavarteen asetettiin lasta, koska luutumisen ei ollut tapahtunut ja olkavarren liikkuminen haluttiin säilyttää.

Saadun selvityksen mukaan B:n ruokahalu oli joulukuusta 1999 alkaen ollut huono ja hän oli ruoan suhteen hyvin valikoiva. Myös lääkkeiden ottamisessa ilmenneiden vaikeuksien vuoksi hänet siirrettiin --- terveyskeskuksen vuodeosastolle 6.3.2000, jossa hänelle aluksi annettiin nestettä suonen sisäisesti. Keuhkokuumeen ja kipujen vuoksi hän sai lääkitystä ja syömisongelmien vuoksi hänelle jouduttiin kahdesti antamaan ravintoa nenä-mahaletkun avulla. Hoidosta huolimatta B:n tila ei korjautunut ja hän kuoli terveyskeskuksen vuodeosastolla 12.4.2000.

Terveysturvakeskus toteaa lausunnossaan, että sairauden oireita pitkälle edenneessä dementiassa ovat huono syöminen ja sen seurauksena ravitsemustilan heikkeneminen ja

helposti kehittyvä nestevajaus. B:n dementia oli arvioitu vaikeaksi jo vuonna 1997. Hänen ravitsemustilannettaan seurattiin --- vanhainkodissa aktiivisesti ja hänet siirrettiin terveyskeskukseen, jotta riittävä nesteiden ja ravinnon saanti voitiin turvata.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus katsoo pysyvien asiantuntijoidensa lausuntoihin yhtyen, että B:n perushoidossa, tapaturmaa edeltävissä tai sen jälkeisissä tutkimuksissa ja hoidoissa ei ole todettavissa virheellisyyksiä, viiveitä tai laiminlyöntejä --- terveyskeskuksessa. Toteutettu hoito oli lausunnon mukaan hyvin aktiivista loppuun asti.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, jäljempänä potilaslaki) 3 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon kulloinkin käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Saman lainkohdan 2 momentin mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon.

Saadun selvityksen perusteella totean omana käsityksenäni, ettei B:n hoidossa --- terveyskeskuksessa ole menetelty lainvastaisesti tai velvollisuuksia laiminlyöden. Saadun selvityksen perusteella minulla ei ole myöskään aihetta epäillä, että --- vanhainkodissa olisi laiminlyöty hänen hoitonsa tai huolenpitonsa.

3.2

Omaisten tiedonsaanti

A esitti terveyskeskuksen ylilääkäri C:lle 20.3.2000 kirjallisesti kysymyksiä ja pyysi jäljennöksiä äitinsä sairauskertomuksesta. Ylilääkäri C järjesti 24.3.2000 neuvottelun, jossa oli omaisista paikalla A ja hänen sisarensa ---. Kantelun mukaan A oli neuvottelun lopussa pyytänyt vielä kirjallisena vastauksia esittämiinsä kysymyksiin. Myös ylilääkäri C kertoo muistavansa pyynnön, mutta toteaa sen jääneen toteuttamatta työkiireiden vuoksi, mitä hän selvityksessään pahoittelee. C:n näkemyksen mukaan kaikkia esitettyjä kysymyksiä kuitenkin käsiteltiin neuvottelussa.

Potilaslain 13 §:n mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä. Potilaslain 13 §:n mukaan saadaan tajuttomuuden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi hoidettavana olevan potilaan lähiomaiselle tai muulle hänen läheiselleen antaa tieto potilaan henkilöstä ja hänen terveydentilastaan, jollei ole syytä olettaa, että potilas kieltäisi näin menettelemästä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 13 §:n mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomaisen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Pyydettyä tietoa salassa pidettävästä asiakirjasta tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat.

Julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaan kieltäydyttäessä antamasta pyydettyä tietoa, on ilmoitettava kieltäytymisen syy ja annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä on tiedusteltava, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Asiakirjapyyntöä koskeva asia on lain 14 §:n mukaan käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin

viimeistään kuukauden kuluessa, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut tätä asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Kyseiset määräajat ovat lain voimaantulosäännöksen (37 §:n 1 momentti) mukaan voimassa 31.12.2002 saakka.

Selvityksen mukaan ylilääkäri C on pyrkinyt antamaan tiedot B:n terveydentilasta 24.3.2000 järjestetyssä neuvottelussa. Tämä on yleensä tarkoituksenmukainen tapa, koska tällöin terveydenhuollon ammattihenkilö voi välittömästi selvittää asiakirjoista aiheutuvia kysymyksiä läheisille. Oma käsitykseni kuitenkin on, että A:n pyydettyä vielä neuvottelun yhteydessäkin kirjallisia vastauksia kysymyksiinsä, ylilääkäri C:n olisi tullut antaa vastaukset myös kirjallisina. Hänen olisi tullut myös huolehtia siitä, että asiakirjajäljennökset annetaan A:lle tai kielteisessä tapauksessa siitä, että A:lle annetaan julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot.

3.3

Ruumiinavauspöytäkirjan viipyminen

A kertoo kantelussaan, ettei hän kantelun laatimisen aikaan ollut vielä saanut pöytäkirjaa hänen äidilleen suoritetusta ruumiinavauksesta. Saadun selvityksen mukaan ylilääkäri C oli toistuvasti kiirehtinyt ruumiinavauspöytäkirjan saamista ja laillistetun lääkärin --- laatima lausunto ja kuolintodistus on päivätty 20.10.2000 eli noin kuuden kuukauden kuluttua B:n kuolemasta.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Etelä-Suomen lääninhallituksen välisen vuoden 2000 tulossoitimuksen mukaan lääninhallitus vastaa oikeuslääkinnän tehtävistä siten, että kuolemanselvityksen asiakirjat valmistuvat viimeistään 6 kuukaudessa.

Saadun selvityksen perusteella B:n kuolemansyy selvitys ei ole viivästynyt tavalla, joka antaisi minulle aiheita toimenpiteisiin.

3.4

Toimenpiteet

Saatan edellä kohdassa 3.2 mainitun käsitykseni kirjallisesti esitettyihin kysymyksiin ja asiakirjapyyntöön vastaamisesta ylilääkäri C:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Asia ei anna minulle aiheita enempään toimenpiteisiin.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.